

Voda je v afriških puščavah za naše vojake večje vrednosti kakor zlato. Studenci so silno redki. Pitno vodo jim dovažajo v sodih, kakor jih vidite na gornji sliki.

Angleško delavstvo v odnošajih z vlado pred odločitvijo

**NEZADOVOJNOST S TAKTIKO KOMPROMISA
NARASČA. — CHURCHILL ZA OHRANITEV
ENOTNOSTI.—ODLAGANJE Z VOLITVAMI V
PARLAMENT.—LASKIJEVO ODPRTO PISMO**

Od kar je Anglija v vojni, sta se konservativna (torijska) in delavska stranka sporazumeli skupno z liberalno, da naj sedanji parlament ostane pri življenju, "for the duration" in volitve pa se razpiše, ko dežela ne bo več v nevarnosti in se bo lahko posvetila volilni borbi.

Toriji prevladujejo
V sedanji zbornici imajo toriji veliko večino. Ko so se vršile zadnje volitve v parlament so delavski glasovi silno padli in z njimi vred tudi številni delavski poslanci.

Toda v vojnem času se je sentiment med ljudstvom jako spremenil, kar dokazujejo razne dopolnilne volitve. Kadar namreč kak poslanec umrje, se izvoli novega na njegovo mesto. Kompromis med omenjenimi tremi strankami določa, da če je bil umrl poslanec član konservativne stranke, naj bo tudi novi kandidat član iste stranke in vse tri ga bodo podpirale v volitvah. Enako velja, kjer je bil prejšnji poslanec bodisi član delavske ali liberalne stranke. Ta kompromis pa je vzel volitvam svojo živahnost, ker niso imeli volilci med kom izbirati. To se je pred par leti spremenilo, ko so se za vsako izpraznjeno mesto prijavili razni neodvisni kandidati. In čimbolj so bili radikalni, več glasov so vzeli vsem trem strankam.

Mnogi poslanci delavske stranke so vsled teh rezultatov opozarjali na nevarnost, da se bo ljudstvo obrnilo drugam, če delavska stranka ne prekine svojega kompromisa s Churchillom.

NAJMANJ trinajst milijard dolarjev

novega vojnega posojila! To je cilj vlade v tekoči kampanji. Vsakdo naj pomaga, pa bo gotovo uspeh!

Predsednik še vztraja v zahtevi, da se "plače" omeji tudi imovitim

Kongresnik Hamilton Fish iz New Yorka, ki je velik sovražnik Rooseveltove vnanje in socialne politike, je v poslanski zbornici označil predsednikova prizadevanja glede znižanja plač korporacijskih uradnikov za "bunkum" in demagoško, češ, da v državi New York itak ne more imeti nihče več plače kot po odbitju vseh davkov le trideset tisoč dolarjev na leto čistega.

To kar je Fish predsedniku očital, velja v resnici zanj. Predsednik je že nešteto krat apeliral na kongresnike, da naj zamaše vrzeli, skozi katere se bogataši ogibajo davkov.

Ko mu je zbornica poslancev zavrgla njegovo odredbo, da ne sme nihče prejemati več plače kot po odbitju vseh davkov \$25,000 čistega na leto, oziroma oženjeni \$50,000 čistega na leto, je bil zelo užaljen. V odgovor na to kľofuto ji je priporočil sprejeti zakon, ki bi omejil dohodke bogatašev iz vseh virov, torej ne samo plače, na \$25,000 čistega letno. Tisoče bogatašev namreč sploh nima "plač", pač pa žanjejo dividende in razne druge dohodke investicij, ki donosajo dobiček.

Poslanec je predsednik v svojem odgovoru med drugim tole zalučil:

"Kongres je določil vpoklicancem v vojaščino po \$600 na leto, odklonil pa je znižati dohodke civilistov, neglede kako so visoki."

Ker pa se kongres bolj zanima kako držati delavstvo k tlom in mu zniževati življenjski standard, kot pa da bi omejeval dohodke bogatašev, bodo lahko vzlic vojni le slednji svobodno služili in se svobodno gibali; delavci pa se zadevali v okviru vsake sorte restrikcij. Tako je pač demokracija v razredni družbi. Glavno vrednost ima za tiste, ki kaj imajo. Ko hitro pa se jim zazdi, da jim postaja opasna, se zatečejo k fašističnim sredstvom.

VRAČANJE NEMCEV V PRIMITIVNO DIVJAŠTVO

Profesor Lavrin je po radiu v slovenski oddaji Nemce in njihovo divjanje takole opisal:

Nemci smatrajo, da mora totalitarna vojna prinesiti totalno uničenje duševnega in kulturnega življenja vseh podjarmljenih ljudstev. V pogledu medsebojnih odnosov med narodi so torej Nemci sprejeli načelo nekakšnega nacionalnega kanibalizma in uničujejo kulturno življenje vseh onih narodov, ki pridejo pod njihovo oblast.

V početku svojega režima so zažigali knjige doma, v svoji lastni zemlji. Čemu naj bi torej postopali bolj po človeško v zasedenih deželah, prav posebno pa še takrat, kadar pridejo v stik z narodi, ki so jim trn v peti, kakor na primer Slovenci. Najprej so na Čeho-slovaškem uničili šole, ustavili prosvetno delo in zapirali mladino. Od tam so krenili naprej in opustošili vso Evropo.

To je logično in v nemškem duhu. Vračajo se nazaj v primitivno divjaštvo. Toda Evropa tega ne bo sprejela. Ona se bori, ker je različna od Nem-

"Primrznjenje" delavcev udar na njihno svobodo

Ako bi bila industrija, ki je sedaj uposlena z vojnimi naročili, državana in obratovana v korist slovnosti, ne pa za privatni profit, bi Paul V. McNutt, ki je v vlogi direktorja za reguliranje delovnih moči "primrznil" 27 milijonov delavcev v njihove sedanje službe, imel vso moralno podlago izjaviti, da je to storil edino v korist vojnih naporov te dežele. A v resnici imajo glavni dobiček od takih naredb koncem konca le delodajalci.

Victor Olander, ki je tajnik illinoiske delavske federacije, pripadajoča k AFL, je zadnjo

Millijone delavcev prejema manj kot \$30 plače na teden

Vladni Bureau of Labor Statistics je izračunal, da je bila povprečna plača manufakturnih delavcev januarja to leto po \$40.58 na teden in povprečni delavnik je bil 44.2 ur na teden. Plače letošnjega januarja so bile povprečno 22.9 odstotkov višje kakor pa januarja lanskega leta.

Ako si predstavimo, da prejema stotisoče delavcev sedaj od \$60 do \$150 na teden, mnogi tudi več, in so njihove mezdne vračunane v povprečnosti, je nam lahko jasno, da je stotisoče in milijone drugih delavcev, ki ne dobe povprečno niti po \$30 na teden.

Ista statistika pravi, da je znašala omenjenega meseca povprečna mezda delavcev v takozvani vojni industriji (war plants) \$46.59 na teden, delavnik pa 45.9 ur na teden.

V drugih obratih, predvsem v takih, kjer se izdeluje potrebščine za civilno prebivalstvo, pa je znašala povprečna tedenska mezda \$32.10 in povprečni delavnik je bil 41.08 ur na teden.

Povprečnost po \$32 na teden se morda komu ne zdi tako slabo. Treba pa je imeti v uvidu, da so v tej povprečnosti všteti tudi tisti delavci v teh obratih, ki služijo po \$40 do \$100 in več na teden, torej jih je stotisoče in bržkone milijone takih, ki zaslužijo le od \$20 do \$30 na teden, ako so zaposleni stalno, to je, po 40 do 45 ur na teden. V južnih državah pa so plače še nižje.

Ako si dalje predstavimo, da se jim obračunava po 5 odstotkov za takozvani "victory tax", in da večinoma puščajo od svojega zaslužka najmanj 10 odstotkov za vojne bonde, vrh tega prispevajo za Rdeči križ, v razne pomožne akcije itd., potem je čudno, čemu se kongres tako boji inflacije v led previsokih delavskih plač!

Obetajo nam tudi, da bodo vzeli po 1. juliju od teh zaslužkov še dvajset odstotkov na račun dohodninskega davka. Torej se bo življenjski standard velike večine ameriških delavcev silno znižal.

Seja kluba št. 1 JSZ bo ta petek 23. aprila

Chicago. — Ta petek dne 23. aprila se bomo med drugim pomenili o našem prvomajskem shodu, ki ga bomo imeli v soboto 1. maja v Slov. del. centru na 2301 So. Lawndale Ave. Tajnik bo imel važna poročila in govoril bomo o pripravi in volitvah zastopnikov na prihodnjo konferenco Prosvetne matice, ki jo je njen tajnik Anton Garden sklical na dne 30. maja v Waukegan.

Vsi člani in članice so vabljeni, da se te seje udeležijo polnoštevilno.

Priporočite prijatelju, naj si naroči Proletarca.

Vsa kampanja naperjena proti onim; ki delajo

**NACRT, KI GA PREDLAGA RICKENBACKER,
BI ZADUŠIL VSE UNIJSKO GIBANJE. —
AMERIŠKO LJUDSTVO, KI SE BORI ZA
SVOBODO VSEGA SVETA, JE V NEVARNOSTI
ZANJO V SVOJI LASTNI HIŠI**

Na drugem mestu na tej strani pišemo o "primrznjenju" milijonov ameriških delavcev k obratom, v katerih so sedaj uposleni in jih ne smejo pustiti.

Tu pa bomo na kratko navedli načrt, ki ga oglašajo po deželi "junak dveh ameriških vojn" letalec Eddie Rickenbacker.

Kdo financira njegovo propagando?

Razna unijska glasila, med njimi tednik Labor v Washingtonu, glasilo železničarjev, vprašujejo, kdo plačuje njegovo kampanjo. Stane namreč visoke vsote.

O Eddieju pripovedujejo v časopisu bankirjev, industri-alcev in drugih bogatašev le, da je izvršil zelo junaska dejanja v prejšnji svetovni vojni, in da je v sedanji, v službi za ameriški vojni oddelek, moral njegovo letalo vsled poškodbe na tla, v tem slučaju na morske valove, kjer se je rešil s svojim spremstvom v čoln iz gumija. Bili so potem prepriščeni goli usodi celo vrsto dni, predno so se čudežno rešili.

Ne povedo pa, da je Eddie bogataš in član v direktorijih kakih pol ducata multimilijonarskih korporacij.

Po svoji rešitvi z morja so mu dali časopisi ogromno publicitete in ga dramatizirali v legendarnega junaka. S takim

Bogataški časopisi vsi dobro zaščiteni in še vlada se postavi zanje

Dnevnik New York Times, ki je najvplivnejši in eden izmed najbogatejših časnikov v tej deželi, je povišal naročnino in dvignil ceno za oglaševanje, katerih prejema za milijone dolarjev na leto. Petnajst izmed največjih newyorških trgovin (department stores) se je domenilo, da v Timesu ne bodo več oglašale.

V spor je poseglo na pritožbo nekega "posameznika" federalno sodišče, ki je trgovine obtožilo organiziranega bojkotiranja Timesa. Lastniki tega časnika so izjavili, da nimajo z obtožbo ničesar opraviti in da jih stvar sploh ne zanima. A zvezno sodišče je na ljudske stroške pozvalo ravnatelje obtoženih trgovin na zagovor, jih spoznalo krivim kršitve protitrustnega zakona, ter jih obsodilo na \$80,000 globe.

Bojkot je bil zlomljen, ne da bi bogatemu, vplivnemu Timesu bilo treba kaj v akcijo.

V Chicagu je vprašal za pristop v časniško agencijo Associated Press, ki jo kontrolira sedaj v glavnem McCormickov časniški kartel s čikaško Tribuno na čelu, dnevnik Chicago Sun. Izdaja ga multimilijonar Marshall Field III. Associated Press mu je pristop odklonila.

Pa je stopil vmes justični department, ki sedaj to agencijo toži na zvezne stroške z obtožbo, da krši zakon proti monopolom.

Kadar je v težavah delavski časopis, se mora boriti, da jih premaga, vedno le s svojimi sredstvi.

To je dobro zanje. Le res neodvisni listi, ki niso navezani na milijonarske oglaševalce in na oblastnike v političnih uradih lahko prosto izražajo svoja mnenja in se bore za ljudske koristi.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Vloga vatikanske diplomacije v novi mirovni ofenzivi

Kadarkoli kdo predlaga sklenitev miru v sedanjem položaju, igra vedoma ali nevedoma Hitlerju v roko.

Vodilna, dasi več ali manj zakulisna sila, je v sedanji takozvani "mirovni" ofenzivi spet Vatikan in njegovo diplomatsko ter politično omrežje, razporedjeno po vsem svetu.

Vatikanu je veliko na tem, da se Italijo otme pred še večjimi porazi, da se prepreči socialne prevrate v Evropi in da se Nemčiji obvaruje njene pridobitve na vzhodu, ker je pač nacijska Nemčija s svojo sedanjo močjo edini jez, ki ne le zadržuje boljševiško poplavo proti zapadu, nego jo je potisnil daleč proti vzhodu.

Hitler je v začetku tega leta svaril zapadno Evropo, da naj zapopade njegovo poslanstvo v Evropi, saj jo vendar varuje pred komunizmom in barbarstvom!

Ni jih malo, ki so njegov klic res "zapopadli" in pripravili sedanje poskuse za zmešetarjen mir, v katerem bi imel Hitler največje dobičke, Evropa bi bila rešena "rdeče nevarnosti", Velika Britanija pa bi si ohranila vse kar ima. Američanom bi bilo menda tudi všeč, "da se je v Evropi vse tako lepo izteklo."

Kaj bi v teh mešetarjenjih ponudili ali dovolili Japonski — o tem javno še niso razpravljali. Niti ne pomislijo, da je v Angliji in v Zed. državah zelo veliko ljudi, ki smatrajo, da je to zares vojna proti fašizmu in se jim ljubimkanja s Hubsburžani, z vichyjevc, diktatorjem Frankom in poljskim plemstvom nič ne dopadejo.

Vseeno, prvi, ki je v teh poskusih za pobotanje s Hitlerjem spustil mačka iz žaklja, je bil Francov minister zunanjih zadev grof Francisco Gomez de Jordana. Najprvo v Lizboni na Portugalskem in potem v Madridu 16. aprila je Gomez svečano izjavil, da je španska vlada pripravljena posredovati med v vojno zapletenimi deželami. Poudaril je, da se v prizadevanjih, vrniti človeštvu mir, svet lahko še posebno zanaša na sveto stolico. "Vatikan bo gotovo pomagal, čim dežele pokažejo voljo, da so pripravljene končati z borbo", je dodal ta Francov minister. Potrudil se je tudi takoj razložiti stališče španske vlade z ozirom na Sovjetsko unijo: "S komunizmom ni nobene sporazuma, Španija ga smatra za smrtnega sovražnika redu, miru in krščanstva, in ga bo pobijala kjerkoli."

Namig je bil torej dovolj jasen tudi za nediplomate. Mir, za kakršnega je španska fašistična vlada, mora biti tak, ki bo utrdil fašizem v Evropi.

Neuradno, ali pa napoluradno, so v Washingtonu in v Londonu v odgovor grofu Jordani rekli, da zanje velja Rooseveltova-Churchillova izjava v Casablanci: Osišče se mora podati brezpogojno!

So pa ljudje, ki ne vzamejo vsake izjave do pike natančno, ker jih je bilo pač že nič koliko, ki niso obdržale svojega pomena.

Tudi Maksima Litvinova so vprašali kaj misli o mirovnem predlogu španske vlade, pa je dejal, da pošlja Španija svoje vojaštvo na vzhodno fronto v borbo proti Sovjetski uniji in v vseh svojih izjavah španska vlada določno poudarja, da je nemahljivo z osiščem in mu pomaga v njegovi borbi proti sovjetom.

Katoliška propaganda si je skozi zadnjih 14 dni vzela za predmet ščuvanja proti Rusiji tragedijo poljskega ljudstva. Rdeča armada je poklala deset tisoč poljskih oficirjev, ko je leta 1939 udarila v poljsko deželo, in čudo — grobove teh deset tisoč poljskih častnikov je odkril Hitler — šele sedaj!

V Moskvi pravijo, da je vse to iz trite izvirno in sploh največja gorostasnost, toda kapitalistični tisk poudarja le izjave in proteste poljskih in ameriških katoliških krogov, ki sedaj pripovedujejo, kako so ruski vojski pognali s svojim terorjem v uničenje in v smrt štiri sto tisoč Poljakov, okrog dva milijona pa jih je še v sovjetskih mučnicah. Podpora v živilih in zdravilih, ki jim jo pošilja ameriški Catholic Welfare Conference Council in pa odbor ameriških katoliških škofov, sovjeti zaplenijo za svojo porabo.

Sploh je kar iznenada iz te propagande izginilo vse prejšnje odkrivanje Hitlerjevih grozodejstev in se je spremenila na način, kot da je Hitler še dokaj dostojen v primeri z rdečkarji, ki s Poljaki živinsko ravna.

Angleška vlada teh homatij baje ne vzame resno. A ni še dolgo tega, ko je španski poslanik v Londonu priredil sijajno gostijo, na katero je povabil premierja Churchilla, ki se je udeležil, in z njim precej drugih konservativnih ministrov, torijskih velikašev in pa španskih aristokratov.

Ameriški poslanik v Madridu, in angleški, sta oba v libe-

Pogled na Tripoli, ki je bil ponos Mussolinijevega Imperija. Sedaj gospodarijo v njemu Angličani. Rim upa, da ga jim bodo po vojni vrnili nazaj.

LETOŠNJI MAJSKI GLAS OBSEGA 16 STRANI VEČ KAKOR LANSKI

MNOGO SOTRUDNIKOV IN RAZNOVRSTNO GRADIVO. — ŠTUDIJA O RAZVOJU NARODNOSTI NA BALKANU. — ČLANKI IN POVESTI

Ako ne bo kakih posebnih zaprek, bo Majski glas dotiskan in vezan ta teden in razporedjen prve dni v prihodnjem tednu.

Naš prvotni načrt je bil, da ga izdamo s platnicami vred na 68 straneh, kolikor je obsegal lanski, a dobili smo toliko gradiva in oglasov, da izide povečan za 16 strani, skupaj na 84 straneh.

Pravzaprav je za prejšnjo leto povečanje premalo, toda za še več strani se nismo mogli odločiti, ker bi bili tiskovni stroški previsoki.

Sicer pa je nam v zadovoljstvo, da ga lahko izdamo na 84 straneh, kar je za mali znesek 30c za razmere med Slovenci pač velika revija in izredno poceni.

Tudi vsebinsko letošnji Majski glas ne zaostaja za prejšnjimi letniki. V njemu so zastopani naši literarni delavci in tisti, ki se udeležujejo v organizacijah in humanitarnih akcijah.

Sledeče je v kratkih obrisih pregled vsebine letošnjega Majskega glasa:

Ali bodo Zedinjene države v svojem poslanstvu, reševati svet za demokracijo in svobodo v tej vojni boljše uspele kakor v prvi svetovni vojni? Ali je trajen mir s socialno zasliho v taki ekonomski uredbi, ki temelji na izkoriščanju množice, sploh mogoč? Članek o tem je napisal Frank Zaitz.

Koliko so ameriški Slovenci že storili v pomoč svoji stari domovini, in da-li bi lahko storili več kot store? O tem — namreč o pomožni akciji za stari kraj in o politični akciji za osvoboditev Slovencev ima članek Vincent Cankar.

Ivan Molek je napisal satiro v dramski obliki "Zidarji tešajo" in članek "Med nočjo in zarjo".

O čudežnem vstajenju armade, ki je bila po Hitlerjevem slovesnem zatrdilu "za v-

raih krogih zelo kritizirana tu in v Angliji, ker uganjata namram Francu skrajno apizarsko politiko. Zastopnik ameriškega državnega departamenta je bil nedavno na uradnem obisku pri poveljniku španske armade v Moroku. Newyorški nadškof Francis J. Spellman je tudi obiskal vse fašistične prvake v Španiji, nekaj francoskih in Mussolinijeve v Rimu.

V Vatikanu je silno živahno. Hitler je poslal k sveti stolici novega poslanika. Mussolini je imenoval pred tremi tedni za zastopnika fašistične vlade pri papežu svojega zeta grofa Ciano. Japonska ima poslanika v Vatikanu, klerikalni Vichy je zastopan, dalje "nevtralna", fašistom prijateljska argentinska vlada, in pa cela armada drugih diplomatov je tam, ki se gotovo ne drena med vatikanskimi zidovi zaradi vere ali verskih svobodščin, pač pa iz svojih starih nagibov, ohraniti svet varnim za sistem izkoriščanja.

Eno je, na kar pozabljajo: da bo po vojni hotelo tudi ljudstvo nekaj besede, in pa, da se ga z bajoneti, z zapori in koncentracijskimi tabori ne bo moglo za vse večne čase držati k tlom.

čno zbita na tla" je priredil nekaj podatkov F. Z.

Boris Furlan je napisal sijajno študijo o razvoju narodnosti na Balkanu. Morda se bo komu njegova razprava zdela težka, a je vredna, da jo vsakdo prečita.

Pisatelj je posvetil v zgodovino balkanskih dežel in v zla dejanja zapadnih, liberalnih velesil, ki so rabile Balkan za žogo v svojih imperialističnih igrah. Ko je reakcionarna carska Rusija izvajala balkanskim deželam nekaj svobode, ker jih je otela izpod turške nadvlade, je "liberalni" zapad poskrbel, da so bile potisnjene nazaj vanjo, razen Grški. Seveda tudi Rusija ni vodila svoje osvobodilne politike na Balkanu iz nesebičnih razlogov, a vendar, v tem oziru je bila veliko bolj pravična in "demokratična", kot pa "napredne", "liberalne" velesile. Avtor ugotavlja, da je turška nadvlada onemogočila balkanskim ljudstvom skozi 400 let vsak napredek. In da Balkan sam na sebi ni smodnišnica Evrope, kot se civilizirani krogi v demokracijskih velesilah tako radi norčujejo, pač pa so baš one nosile smodnik na Balkan, ker so na njemu tekmoval v svojih imperialističnih smotih. Tako je bilo do prejšnje vojne, potem po vojni in je zopet v sedanji vojni. Velesile niso nikdar dopustile, da se bi moglo balkanske dežele v miru in svobodno razvijati.

Ko Majski glas izide, bo treba v naselbinah ljudi, da ga razpečajo. Te vrste agitatorično delo opisuje v tem letniku na svoj šaljiv način Anton Shular.

Ali so bili nemški častniki v prvi svetovni vojni manj prusjaški kot so v sedanji? Na to odgovarja v tem Majskem glaslu Katka Zupančič v členu "Voljeje dlake".

"Pomladne misli" je naslov spisa Louisa Benigerja. On je prevedel tudi govor podpred-

sednika Henryja Wallacea, ker je izredno važen in za ameriško vnanjo politiko v sedanji vojni značilen v vsakem oziru. Wallace je v ameriški vladni družini vsekakor najliberalnejši, socialno misleč politik, in nobena tajnost ni, da se z našim državnim departamentom ne razume prav dobro, toliko bolj pa se vjemata z Rooseveltom.

Wallace ima vsled svojih socialnih nazorov in pa ker propaga iskrenost v odnosih z Rusijo veliko nasprotnikov, ki mu dajejo vse sorte imena: sanjač, "crackpot", "socialist", "komunist", "utopist", "mlekar hotentotov" itd.

Veliko tega, kar on propaga, lahko podpiše vsak socialist. Vendar pa je napačno očitati Wallacea, da deluje za socializem. Tudi če bi on verjel v popoln socializem, je koncem konca vendarle navezan na stranko, ki je za ohranitev kapitalističnega sistema. Wallace torije le svari, da bodo morali v marsičem popustiti in ljudstvu dati kaj več nego same obljube, če so res za mir po tej vojni. Čitateljem pripomočimo, da njegov govor prečitajo in se s tem seznanijo z nazori človeka, ki morda postane prihodnji predsednik te republike.

Mirko G. Kuhel ima v Majskem glaslu črtico "Kopelj pod posteljo", Anton Slabe spis "Gorje premaganim", Joseph Chesarek pa je posegel v spomine na slovensko naselbino v Calumetu. Opisuje jo iz onih dni, ko je bil Calumet na višku in za glavni predmet si je vzel slovenske "salunarje" in njihovo vlogo v javnem, društvenem in gospodarskem življenju naših rojakov.

John Shular opisuje solčno Goriško iz časov pred prejšnjo vojno in vzlet prvega aeroplana na vojaškem vežbalšču pri Gorici, ki pa v zvezi napornim poskusom ni mogel višje v zrak kot kakih dvajset čevljev, drugače pa dirjal samo po tleh.

O življenju podeželskih študentov v Ljubljani, in o romanju dijaškega kvarteta prvega maja na šmarno goro piše na svoj humoristični način Frank Kerže.

Joško Oven je napisal monolog "Glas iz groba", Anton Garden članek "Ko bodo topovi utihnili", Janke Zega črtico "Rezika" — sliko od Hitlerjeve pete pogazenih priložnosti in upov.

Milan Medveshek je prevedel pismi dveh slovskih literatov o Rusiji, Fred A. Vider pa napisal članek "Ali imamo pogum iti naprej?"

Priobčen je prevod članka o Rusiji, ki ga je napisal bivši angleški poslanik v Moskvi

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

V izdaji Chicago Daily News z dne 10. aprila je napisal znani časnikar Carroll Binder zelo interesanten članek z naslovom "U. S. Acts to Clear Up Misunderstanding with Russia and Secure Unity That Allies Must Have."

V tem članku so pojasnjene vse male in velike stvari, katere ovirajo prijateljske odnose med nami in Sovjeti. Članek je preobširen, da bi ga prevedel v celoti, so pa v njemu gotove stvari, katere so vredne, da se jih prečita. V začetku omenja pisatelj, da je v prilogi zmage absolutno potrebna popolna sloga in aporazum med zavezniki. To je sprevidela tudi naša vlada v Washingtonu in v tem smislu so se vršili tudi razgovori z zastopnikom angleške vlade Anthony Edenom. Binder pravi: "Poročila zadnji teden kažejo, da skušajo Zedinjene države razbliniti sum, da medtem ko vojaško sodelujemo z Rusijo proti Nemčiji, jo skušamo diplomatsko oropati v povojni periodi njenega zavarovanja, za katerega plačuje danes tako ogromno ceno." Nadalje pravi Binder, da se tega rastočega nesporazuma med nami in Rusijo boje še posebno v Angliji, kjer v resnici poznajo to nevarnost, in da je bil dohod Edena k nam zasnovan samo v tem smislu. Glede tega pravi: "Rusko stališče izvira iz petindvajsetletnega suma, da Zedinjene države, glavna trdnjava kapitalizma, žele porušiti ruski komunizem." Nato nadaljuje: "Pocasnost ameriških čet za začetek večje akcije proti Nemčiji, medtem ko milijone najboljših ruskih vojakov pada — in pa mnenje nekaterih ameriških vojaških poveljnikov, da bo morala Amerika po koncu te vojne v spopad z Rusijo, vse to še povečava te sumnje."

Članek nadaljuje: "Če je res kakšen odgovoren vojaški uradnik, kateri ima tako mnenje, ali če bi ameriško ljudstvo dovolilo vojaškim oblastim vstop v tako vojno (proti Rusiji), je zelo dvomljivo. Vendar pa so tu in v Rusiji res take mnenja." Govor podpredsednika Wallacea dne 8. marca, v katerem je svaril o tretji vojni, če bo Rusija ogrožena, potrjuje sumnja v tako nevarnost.

Naša neodločnost za pretrganje vezi v Vichyjem, naše podpiranje Darlana, Marcela, Peyroutana in drugih vichyistov v Afriki, vse to je še bolj podprlo Stalinove sumnje, kateri ravno tako ni mogel pozabiti Darlanu in Peyroutanu, kot ne more Lavalu in Petainu, ko so vsi štirje pomagali Nemčiji v vojni proti Rusiji in francoskim komunistom. Stalinu se tudi ni dopadlo ignoriranje De Gaulleja ter njegovega gibanja, v katerem so francoski komunisti zelo aktivni, kljub De Gaullovemu osebnemu konservatizmu.

Binder razlaga, da je velika zapreka sporazumu z Rusijo skoro vidna podpora vojne in državnega departamenta nadvojvodu Otonu ter Tiboru Eckhartu — ogrskim in habsburškim reakcionarjem! Potem razne ideje za snavanje novih držav v srednji in južni Evropi, katere bi služile kot nov "zdravstven obroč" (ordon sanitaire) proti Rusiji. Vse to je Rusijo od nas še bolj oddaljilo. Ko sta Churchill in Roosevelt povabila Stalina na

sestaneke in to skoro pri zadnjih vratih Rusije, je slednji odklonil priti. Članek nadaljuje: "Tako velika je negotovost kaj Rusija misli, da so naši in angleški voditelji povsem v nejasnosti o pomenu Stalinove izjave o branitvi sovjetskih mej." Četudi si je nemogoče misliti, da bi ruske armade prenehale z bojevanjem kadar bi bil sovražnik pognan čez njih meje, je vse eno bojazen, da se kaj takega utegne zgoditi. To bi imelo strašne posledice za ameriško-angleške vojne operacije proti Nemčiji. To so možnosti, ki jih ni lahko izbrisati iz oficijelnih možganov."

Članek nato nadaljuje o poljskem sporu, o Finski ter baltičskih državah. Omenja tudi češko ter njenega predsednika Edvarda Beneša, čigar prijateljstvo s Sovjetsko Rusijo je zelo trdno. Konča z upanjem, da je bil Edenov obisk uspešen, in da čim prej se jim to posreči (namreč doseči sporazum) tem boljše bodo prilike za končno zmago nad osiščem. Upati je, da bo tudi Rusija uvidela, da njeni interesi leže v isti smeri."

Novice

Boj v Afriki se nadaljuje v našo smer. Vse kaže, da bomo videli to poletje velike vojne akcije. Mussolini in Hitler sta imela štiridnevno konferenco. Pravi, da je bila zelo uspešna. Seve, o tem bi mogoče lahko več povedal nekdanji uradnik "Avantija".

Kot poroča propaganda osišča, so na tej konferenci skuhali nov "atlantski čarter", v katerem zagotavljajo svobodo in civilizacijo novi Evropi, ki jo bodo tvorili svobodni narodi. Vse kar ti narodi morejo storiti, da jim vzide "solnce odrešenja", je pomagati osišču do zmage, poraziti boljševizem, in pa anglo-ameriški dolarski imperializem. Ta čarter osvobodjenja sta podpisala dva najbolj "resnicoljubna" človeka v Evropi — Benito Mussolini ter firer Adolf Hitler. Bog se ju usmili!

Pri nas smo v kongresu in senatu srečno zadržali predsednikovo omejitev plač, ki je hotel, da ne bi bile višje kot \$25,000. Drugače smo pa še vedno proti zvišanju plač premožnejšim in v splošnem vsem drugim delavcem kljub naraščajoči draginji. Precej pisana je nedavno povzročila Merry Fahrney, ki je po očetu podedovala veliko bogastvo, katerega si je nagrabila s patentiranimi zdravili. Ziveja je v velikem razkošju v bližini Chicaga. Dekle je še mlada, petkrat poročena, kar seve tudi ni nobena novost pri bogatih ljudeh. Ali dekletu so se Zedinjene države zamerile, pa se je poročila v peti samo zato, da je mogla dobiti potni list v Argentino. Njen najnovejši mož je bil švedski državljani, pa si je na ta način izposlovala švedski potni list. "Možu" je za uslugo poročitve plačala par tisoč dolarjev. Časnikar-

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da se ameriško delavstvo ne more naučiti, da angleško delavstvo zato veliko pomeni v vladi in javnosti, ker je tudi politično organizirano?

•• KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ••

KOMENTARJI

Johna Bradača ni več. V tej številki je napisal o njemu kratek nekrolog John Krebel. Življenje mu ni bilo prijazno. Skušal je veliko hudega in marsikje mu je izpodletelo. Temo pravijo nekateri usoda. Tepla ga je. Vendar pa je imel pokojni Bradač eno zavest: dokler je živel, je deloval za boljše človeško družbo. Bil je deloven sodrug in storil na tem polju kolikor je zmogel. S. Krebel ugotavlja, da ga bodo tovariši, s katerimi je delal, črtni v častnem spominu. Zasluzil ga je.

V tej številki na 5. strani je izžepel iz zapisnika druge seje odbora Slovenskega ameriškega narodnega sveta. V njemu je med drugim poročilo Vincenca Cankarja, da je govoril dvakrat po kratkovalnem radiu rojakom v stari domovini, in da so mu vladni cenzorji v New Yorku črtali iz govora vse, kar je napisal zoper grozodejstva, ki jih uganja Italija nad Slovenci. Smel je udrihati le proti Hitlerju in čez njegov tretji rajh. Zapisnik dalje pravi, da je Rev. Zakrajšek nesel potem, ko je Cankar svoja cenzurirana govora že oddal v zračne valove, originalni tekst v državni oddelku v Washingtonu in jih vprašal glede tega. Rekli so mu — tako trdi njegovo poročilo, da sta bila govora cenzurirana brez njihove vednosti. Pa se mu niso zlagali, četudi Rev. Zakrajšek ve, da delajo cenzorji v skladu s politiko državnega oddelka, ki ima v tem slučaju za cilj izveličati Italijo iz vojne. Zato ji zagotavlja, da je njen sovražnik Hitler, ne pa Zed. države in Anglija. Čemu pa smo 300.000 nedržavljanov italijanske narodnosti proglasili za "prijateljske tujce", do čim so imeli v državnem in južnem oddelku za nedržavljanje slovenskega rodu, ki so prišli po prvi vojni "za demokracijo" pot Italijo, gluha ušesa? Čemu pa je italijanski socialistični tednik La Parola v seriji angleških člankov, ki jih je priobčeval na prvi strani, dokazoval, da sta omenjena dva vladna oddelka določila za propagatorje demokracije med ameriški Italijani notorične fašiste, ki so vse do japonskega napada na Pearl Harbor in italijanske vojne napovedi naši deželi delovali odkrito za Mussolinija in njegov fašizem ter prejeli odklikovanja za svoje fašistično delo?

Resnica v celi bode. Ampak kar je res je, Edini, ki je v imenu jugoslovanske vlade rekel dobro besedo za primor-

ske Slovence in istrske Hrvate, je bil premier jugoslovanske vlade Simović v Londonu. On je določno izjavil, da zahteva Jugoslavija ne samo vse svoje dosedanje ozemlje, nego tudi tisti slovenski in hrvatski del, s Trstom vred, ki so ga zmagoviti zavezniki dali po prvi svetovni vojni Italiji v nagrado. Simović je mislil, da sme govoriti tako kakor misli in pa pošteno, v poštene namene, je takoj po tisti izjavi spoznal, da je izvršil veliko napako. Takrat so bile Zed. države in Anglija z Italijo diplomatsko še v prijateljskih odnosih. Simovićev izjavo so smatrali v Londonu za neodpustljiv "blunder" in mož je "padel". Edino pojasnilo o njegovem umiku je bilo, da je on le general, ne pa diplomat.

Hitler je edini diktator v Evropi, ki katoliško duhovščino res preganja, ki ji je zaplenil veliko imovine in ki je smislil po okupaciji Slovenije slovenske duhovnike na štajerskem in Gorenjskem, jih izgnal s posestev ter jih izročil svojim ljudem. Vzlic temu sta ostala papež in on v diplomatski zvezi. Hitler je imel ves čas poslanika v Vatikanu in Sveti oče pa svojega nuncijsa v Berlinu. Nedavno pa je Hitler poslal v Vatikan enega izmed svojih najboljših diplomatov. Ob enem se je pričelo pod firmo ameriških katoliških organizacij, poljske vlade in poljskih katoliških skupin, španske vlade in argentinskega klerikalizma s sistematično propagando proti Rusiji in njenemu zatiranju poljskega ljudstva. Zelo zanimivo, ako se pomisli, da je Poljska pod Hitlerjem, in da njegov propagandni minister Goebbels pomaga v tej propagandi.

Pravda v Moskvi je objavila dne 18. aprila proti poljski vladi zelo oster članek. To je prvič, da je pisala tako odkrito proti katerikoli vladi "zdrženih narodov". Le enkrat prej se je sovjetska vlada obregnila ob jugoslovansko zamejno vlado in neposredno protestirala proti njenemu vojnemu ministru Mihajloviču, češ, da sodeluje z osiškimi silami v pobujanju partizanov. Glede sedanje poljske propagande Pravda izjavlja, da vrši vlada premierja Sikorskega in pa poljski ter ostali klerikalizem v kampanji proti Sovjetski uniji Goebbelsovo delo.

Demokracija v teh intrigah in trenjih ni sporno vprašanje. Sploh o nji niti ne govorijo. Poljska ni bila demokracija, ko je propadla. Bila je veliko bolj nasprotna Rusiji kakor pa

Ameriški marinci na pacifičnih otokih nimajo boja samo v džunglah, ampak jim je dana vsaki priložnost biti tudi v lepih krajih.

Hitlerju in njenemu rajhu. Poljski so pričeli svoj sedanji spor z Rusijo zaradi mej. Oni hočejo, da milijoni Rusinov, ki so bili prej v njenih mejah, ostanejo tudi po tej vojni pod Poljaki. Rusija smatra, da Ukrajinci spadajo Ukrajinci. Vendar tudi to ni glavni spor, nego le preteza. Poljska ni bila samo napol fašistična država, temveč tudi napol fevdalna. V Galiciji, ki je bila do konca prejšnje vojne avstrijska, v Bukovini, na Poljskem in v rusinskem delu poljske države so bili glavni vladajoči element veleposestniki — poljska šlaha, aristokratski birokrati in cerkev. Poljska je v pričetku poskušala biti demokracija, ki je trajala štiri dni, tudi o naci-fašističnem čarterju za Evropo, ki ga bosta proglasila v protitež atlantskega čarterja. Oklebo je izvršil baje že te dni Hitler. Nedvomno bo njun čarter v besedah zelo mikaven in marsikoga spjel na led. Če čestokrat se je dogodilo, da so ljudje tega ali onega razbojnika in roparja hvalili za silno dobrega, radodarnega človeka, "ki jemlje bogatim, zato da revnim daje".

Poljska vlada je naprosila mednarodni Rdeči križ, da naj preišče, koliko je resnice na Hitlerjevi trditvi, da je odkril blizu Smolenska grobove desetih tisočev poljskih oficirjev, ki so jih leta 1940 pomorile sovjetske čete. Moskva pravi, da je Hitlerjeva obdolžitev največja laž, s katero skuša v svoji sedanji diplomatski ofenzivi zakriti fašistične zločine, ali pa jih naprtiti drugim. Eno srečo pa le ima Hitler! Sijajno je znal izrabiti Slovaške proti Čehom, Hrvate proti Srbom in sedaj Poljake proti Rumom.

Iz Stockholma je prišlo 16. aprila poročilo iz ust poljskih beguncev, ki so tja pribežali, da so Nemci pomorili več sto poljskih kmetov, v masčevanje nad poljskimi gerilci, ki so vzeli življenje par nemškimi okupatorskimi uradniki. Ali bo poljska vlada Rdečemu križu predlagala, da naj tudi ta masakr preišče?

Štiri sto delegatov AFL je na zboru zadnje nedelje v Chicagu soglasno obsodilo dekret, s katerim je komisar za vojne zaposlitve Paul V. McNutt "primrznil" 27 milijonov delavcev k njihovim sedanjim službam in jim s tem vzel starodavno ameriško svobodo menjati gospodarja po svoji volji. Zamorski sužnji pa so jo dobili v civilni vojni. Enako

3. Sorazmerna delitev bogastev in sirovin med civilizirana ljudstva na podlagi njihovih potreb. 4. Svoboden ekonomski razvoj vsakega naroda na podlagi njegovih karakteristik in njegove individualne duševnosti. 5. Svoboda preseljevanja in komunikacij na suhem in na vodi. 6. Ustanovitev takega sistema v vsaki deželi, ki bo jamčil pravičnost in socialni mir ter dosegel tako zbliznanja med razredi kakršna so se že izvršila pod fašističnimi in nacijskimi režimi. — Kaj si podjarmljeni narodi mislijo o teh obljubah, ni težko uganiti.

Hitler in Mussolini sta baje govorila na njunem zadnjem sestanku, ki je trajal štiri dni, tudi o naci-fašističnem čarterju za Evropo, ki ga bosta proglasila v protitež atlantskega čarterja. Oklebo je izvršil baje že te dni Hitler. Nedvomno bo njun čarter v besedah zelo mikaven in marsikoga spjel na led. Če čestokrat se je dogodilo, da so ljudje tega ali onega razbojnika in roparja hvalili za silno dobrega, radodarnega človeka, "ki jemlje bogatim, zato da revnim daje".

Poljska vlada je naprosila mednarodni Rdeči križ, da naj preišče, koliko je resnice na Hitlerjevi trditvi, da je odkril blizu Smolenska grobove desetih tisočev poljskih oficirjev, ki so jih leta 1940 pomorile sovjetske čete. Moskva pravi, da je Hitlerjeva obdolžitev največja laž, s katero skuša v svoji sedanji diplomatski ofenzivi zakriti fašistične zločine, ali pa jih naprtiti drugim. Eno srečo pa le ima Hitler! Sijajno je znal izrabiti Slovaške proti Čehom, Hrvate proti Srbom in sedaj Poljake proti Rumom.

Iz Stockholma je prišlo 16. aprila poročilo iz ust poljskih beguncev, ki so tja pribežali, da so Nemci pomorili več sto poljskih kmetov, v masčevanje nad poljskimi gerilci, ki so vzeli življenje par nemškimi okupatorskimi uradniki. Ali bo poljska vlada Rdečemu križu predlagala, da naj tudi ta masakr preišče?

Štiri sto delegatov AFL je na zboru zadnje nedelje v Chicagu soglasno obsodilo dekret, s katerim je komisar za vojne zaposlitve Paul V. McNutt "primrznil" 27 milijonov delavcev k njihovim sedanjim službam in jim s tem vzel starodavno ameriško svobodo menjati gospodarja po svoji volji. Zamorski sužnji pa so jo dobili v civilni vojni. Enako

ostro so McNuttov dekret obsodili predstavniki unij CIO. McNutt jih ni vprašal za svet, se ni niti posvetoval z njimi in predstavniki unij se zgražajo radi tega preziranj. Tudi v vladi in v njenih posameznih oddelkih so brez zastopstva. Delavska tajnica Frances Perkins, ki jim je naklonjena, je bila po dolgotrajni torijski kampanji proti nji potisnjena v navadna rutinska dela in je vsled tega v Washingtonu domalega pozabljena, ker je njen urad izgubil važnost, katero mu je dala v začetku. Če pa bi bilo ameriško delavstvo politično organizirano kakor je angleško, in imelo v kongresu svoj DELAVSKI blok, bi bila delavska stranka zastopana v vladi, kakor je v Angliji in v dominijonih, in vse, kar se tiče delavskih zadev, se bi izvršilo sporazumno z delavskimi zastopniki.

V Bermudi se je začela zadnji pondeljek konferenca zastopnikov združenih narodov o problemu beguncev in preganjancev. V glavnem se gre radi Židov, ki so pod nacistično največja žrtev. Stotisoče jih je bilo že uničenih. Par milijonov jih je nacistična oblast natrpala v židovske predele in ustvarila zanje razmere, v katerih so obsojeni v počasno umiranje. Tisočim Židov je dala zavetje Anglija, bodisi na svojih otokih, v Egiptu in v kolonijah. Vsežidovski odbor je nanjo apeliral, da naj dovoli saj še 60.000 Židom naseljen v Palestini. Anglija ne dovoli, ker Arabci nasprotujejo. Najraje bi židovski in drugi begunci prišli v Zed. države. Tisti, ki omiljenju naseljeniške postave nasprotujejo, pravijo, da se je v času od kar je Hitler pričel s progono na Žide, naselilo v Zed. državah legalno, večinoma pa nezakonito, že 600.000 beguncev, med njimi največ Židov. Točne statistike o tem ni. Nekateri na konferenci v Bermudi predlagajo, da naj bi Zed. države beguncem nekoliko bolj odprle vrata in pa Kanada ter latinska Amerika. Drugi priporočajo za azil Južno Afriko. Je res težak problem, kadar je kako ljudstvo povsod odpravljeno in nedobrodošlo.

V "Drobižu" iz Detroita je bila pomota. Glasili bi se moralo, da je Mary Rant poklonila v imenu Slovenskega delavkega doma \$25 v SANSovo blagajno, ne pa \$15, kot je bilo poročano.

Angleško delavstvo v odnosih z vlado pred odločitvijo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

svojemu programu in bo delovala zanj kolikor je v sedanjih razmerah največ mogoče.

V delavski stranki so nastala nesoglasja glede sodelovanja že dostikrat, a nobenkrat še toliko resna, da bi ji pretila razdvojitve valed tega.

Opozicija proti sodelovanju in nadaljevanju kompromisa pa je nastala posebno letos in bi se bolj, če ne bi bil eden izmed vodilnih ministrov iz delavske stranke izjavil, da čim bo vojne konec, bo konec tudi sporazuma in delavska stranka bo šla na celi črti v boj, da dobi večino poslancev, in s tem tudi vlado, nato pa prične izvajati svoj socialni in politični program v svoji deželi in v svetovni politiki.

Vzrok nezadovoljstva

V krogih delavske stranke se čujejo zelo pogosto kritični glasovi napram taktiki vlade, ki postaja čim bolj konservativna, kar se torijev tiče, kolikor bolj se ji zdi, da je zmaga zaveznikom zagotovljena.

Ko je Churchill poskusil skleniti sporazum s kongresno stranko v Indiji s pomočjo posredovalca in člana vlade Stafforda Crippsa, je delavska stranka upala, da bo to zanj neprijetno poglavje res rešeno v obojestransko zadovoljstvo. A Cripps se je vrnil ne da bi kaj dosegel, Churchill pa pokazal, da če ne drugače, bo v Indiji vladal s silo. Delavska stranka je vsled sodelovanja v njegovi vladi za tako politiko soodgovorna, čeprav ji je nasprotna.

Dalje delavski poslanci v parlamentu zelo ostro prijemajo angleško apizarsko politiko v Španiji. Angleški poslanik v Madridu Sir Samuel Hoare je reaktor, ki v Španiji ne zastopa angleškega liberalizma, pač pa diktatorju Francu streže s koncesijami kolikor more. Nič boljši ni ameriški poslanik pri španski vladi, ki se tudi drži povsem apizarske taktike.

Kaj naj angleška delavska stranka pričakuje od vlad, ki si pomagajo s takimi diplomati, se vprašujejo delavski politiki v Angliji in je naravno, da se zgražajo. Ob enem dobro vedo, da kapitalizem ne bo sam od sebe delavstvu v ničemer popustil nego raje utrjeval fašistične režime kot pa izpostavljal dežele v nevarnost socialnih preobratov.

Laški protestiral proti politiki ameriške vlade

Po mnenju angleške delavske stranke je to stremenje — otepi Evropo za kapitalistični sistem — posebno očitno v ameriški zunanji politiki, ki ga je najbolj odkrito izrazila s priznanjem francoskih fašističnih prvakov v Afriki, s pošiljanjem zastopnikov v Vatikan, in pa s prijateljskimi sprejemmi, ki jih je bil deležen madžarski reaktor Tibor de Eckhardt, Otto Habsburg itd., ki jih je, kakor pravi angleški socialist Harold J. Laški, ameriški državni oddelki vzeli v naročje. Laški je vsled teh dogodkov naslovil ameriškega predsednika Roosevelta odprto pismo, ki je posebno v Angliji vzbudilo precej senzacije, ameriško konservativno časopisje pa ga je večinoma zamolčalo ali pa omenilo kje v notranjih straneh z malim naslovom.

General Giraud, ki ga proležiira ameriška vlada, in general de Gaulle, ki ima zaščito

Anglije (v kolikor jo ima), sta tudi dokaz, kako pihajo vetrovi za povojno ureditev Evrope. Oba generala sta za sporazum, a vsak pod svojimi pogoji.

Henri Giraud je za ustanovitev režima, ki bo poveljeval ne le francoskim kolonijam nego se po zmagi preseli v Pariz in se spremenil v vojaško vlado, dokler ne nastanejo v Franciji "normalne razmere". Vojaška vlada pomeni vlado sile in usilila bi Franciji tak sistem, kakršnega bi ona zastopala. Vsi francoski glavarji v tistem delu Afrike, ki so ga okupirale ameriške čete, so reaktorji, bili so večinoma v službi Vichyja, pomagali Hitlerju v vojni proti Angliji in posebno pa sovražijo Sovjetsko unijo. General de Gaulle, zodja borbenih Francozov, pa je za ustanovitev demokratičnega režima, v katerem naj bodo tudi zastopniki podtalnega gibanja v Franciji, torej socialisti in komunisti. In ko bo Francija svobodna, naj ta vlada stopi na stran, izvede svobodne volitve, in ljudstvo Francije naj samo odloči, kakšen gospodarski sistem si želi.

Te spletke se bodo nadaljevale in postanejo lahko nevarne, če se zavezniki pravočasno ne sporazumejo, kaj hočejo po vojni.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Čemu poročevalcu v Buenos Airesu je rekla, da gestapo v Nemčiji ni ravno dobra stvar, ampak ni nič slabša kot so stvari v Zedinjenih državah. Nato je nadaljevala: "God help the world if Hitler falls before he finishes off Russia." Da se to njeno mišljenje ložje razume, njen fant v Buenos Airesu je Herbert von Strempele, bivši tajnik v nemškem poslanstvu v Washingtonu.

V Ciceru tik Chicaga je bilo nedavno obsojenih več mestnih očetov poverbe mestnih luhodkov. Pri apelu na višje sodišče so bili oproščeni, ne zato ker niso bili krivi, ampak zato, ker je bila pri obtožitvi mala tehnična pomota. V zadnjih občinskih volitvah v Ciceru so bili trije od teh očetov ponovno izvoljeni. Pa pravijo, da volilci nimajo razuma!

Ruski relief

Nimam nič posebnega poročati. Od kar sem odnesel \$556 na centralo odbora, kjer so bili prispevka v resnici veseli, nisem prejel za ruski relief nobene vsote več. Upam, sodrugi, da niste pozabili, da je pomoč še vedno potrebna. Opozoril bi vas tudi, da se nabira ponosno obleko in obuvalo za Rusijo. Milijone ljudi v Sovjetski Rusiji je izgubilo vse in vsak kos obleke je potreben. Skoro v vsakem večjem mestu so centrale, kjer se nabirajo te stvari za Rusijo. Če ne veste naslova, lahko pišete na Russian Relief, 80 East Jackson Blvd., Chicago, Ill., kjer vam sporoče naslov centrale v vašem mestu.

Opomba. — K vsoti za namizni prt v sklad za ruski relief je prispeval Joe Maslo, Cleveland, \$1. Njegovo ime je bilo iz prejšnjih objav pomotoma izpuščeno. Hvala za prispevek.

Nemci brze graditi podmornice

Iz Londona poročajo, da mislijo zgraditi Nemci v teh par mesecih za boj na Atlantiku nadaljnjih 500 podmornic.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

ZA LISCNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

The "Almighty State"— Master or Servant?

Within the past two weeks we have read the following from the pen of a writer in a liberal magazine:

"Far better a class conflict, with a slow but sure gain in the status of little people, than a universal goosestep in the service of the Almighty State."

We see in that statement a viewpoint that needs to be conditioned and clarified. Taken at its face value and as far as it goes, we, of course, agree. If the choice to be made is between a class society and an Almighty State which holds the people in bondage, then down with such a State.

But we reject that choice. To begin with, no example of the Almighty State which recent history has provided is classless. In every case it is apparent that the State is class organism which rules, uses and exploits the majority of the people to advance the power and privilege of a ruling class. It may be true, as some people tell us, that in Nazi Germany the old capitalist class is no less ruled than are the German workers. But that merely means that a new class has come to power; that dominance is based upon something other than the title deeds to industry.

Under such an arrangement it is not a fact that classes have been eliminated; they merely have been subjected to a single group and rendered powerless—temporarily, we are convinced,—to struggle.

Under such an arrangement, too, the "Almighty State" becomes the master of people. That is so largely because the newly-instituted State came into existence, not as a result of the intelligent and social action of the people themselves, but because the inevitable and timely death of the previous order compelled a new set-up. And so the State becomes a class instrument in the hands of a super class which uses it for the enslavement of the masses.

However, the "Almighty State" need not be a master. It can be a servant. And whether it is the one or the other depends upon the ability of the people to make the necessary social changes which conform with changing economic conditions.

When so-called "free" enterprise no longer enables the people to live, then enterprise must be controlled. If the Dollars-a-Year gentry, who really represent the old master class become the rulers of government, then government will be fascist in fact; under such conditions that is unavoidable.

However, if the people of a political democracy use their political rights to socialize economic processes, the State will be the instrument of the people and the exercise of State power will then be the expression of majority desire and interest. In that case the State becomes the servant of the people.

Liberals may be satisfied with a society of class conflict in preference to an economic state. But Socialists can't be. What we want is a socialized economy under State control—plus the same degree of democratic control of industry as we now can, if we will, exercise in politics.

Our choice is not between economic individualism and class competition on the one hand and fascism on the other. Such an alternative is not keeping with the times. The only choice that the people of this age can make will be between autocratic or democratic socialization.

For socialization we shall have.
And Socialists stand for the democratic brand.

Reading Labor Advocate.

The Size of Our Army

How great should our Army be? This question is beginning deeply to agitate America. Obviously, it is a question in which the workers are no less interested than any group of our population. We should like to quote a paragraph from a recent statement by President Green of the American Federation of Labor on this subject:

"Modern wars are won by production as well as by fighting, and by morale. These three—production, fighting, morale—from the interrelated trinity of victory... The size of the Army of the United States should not be measured by the size of the armies in Germany, Russia or Great Britain. Our job is greatly different from any of these. We are not only fighting by producing. We are the arsenal of democracy. We must fully equip an adequate army, and we must at the same time send millions of tons of planes, tanks, material to supply the armies of our Allies."

"What a tragedy it would be, if, at the end of 1943, we find ourselves with millions of unused men in uniform—soldiers who cannot be transported to fighting fronts, while our industrial force is too small to man war plants as well as produce food and clothing for ourselves and the nations dependent upon our civilian industries... The way to victory is to preserve the balance between production, fighting and morale."

In the long run, of course, it will be the military leadership that will determine the size of our fighting forces. That is as it should be. Still, while Congress studies this problem and the army heads are making up their minds, the voice of labor on this matter, objective and non-partisan, is relevant and timely.—Justice.

RACKETEERS RULE IN GOTHAM

New York. — Retail distribution of food in New York is virtually under the control of racketeers, Daniel P. Woolley, commissioner of markets, declared on April 5.

He said consumers are being squeezed between the jaws of fixed income and black market food prices, and that legitimate merchants face bankruptcy.

Although violation of price ceilings is open and notorious, not a single punitive action has been brought against a retail store for ignoring controls placed in force a year ago, Woolley asserted.

All city marketing officials can do, he said, is to turn evidence of violations over to the OPA, which has failed to act on the plea that it is so busy watching manufacturers and wholesalers that it can devote no attention to retailers.

Same Old Issue

SPRINGFIELD, ILL.—A bill which would provide for payment of equal wages to men and women for comparable work has been introduced in the legislature here. The Illinois Federation of Labor is backing the measure.

Labor doesn't want to be the sacred cow of the country; but, remember, labor doesn't want to be made the sacrificial goat.

SOME DIFFERENCE

Asst. Sec. of the Navy Ralph A. Bard suggested that one cure for absenteeism might be to reward with Florida vacations.

The house naval affairs committee has much the same idea in mind, with the slight modification that the vacation be spent in a Florida chain gang.

NO MESSAGE FROM HOUDINI

Harry Houdini was America's most famous magician. He entertained and mystified great audiences the world over. Ten years ago he died, promising his wife he would send a message from that bourne from which no traveler is supposed to return.

Mrs. Houdini has waited patiently, but no message has penetrated the veil, and she is sick and skeptical.

"There are more things in heaven and earth, Horatio, Than are dreamt of in your philosophy."

That was Hamlet's verdict, and he insisted he conversed with his murdered father. But that was just an episode in a play. When the ordinary human being attempts to penetrate the infinite, he generally becomes hopelessly bewildered.—Labor.

Conquerors are like fire, the greater their brilliancy, the larger the area they burn.—
This was the motto of the Nazis.

THE MARCH OF LABOR

Why We Must All Pull Together

Government, Labor, Capital Constitute a Trinity
Capable Of Solving Post-War Problems; Must
Be "On the Level"

It is encouraging to find leaders of American industry giving serious thought to the problem of providing jobs for the idle after the war is over. Unfortunately, in too many instances there is a disposition to exclude labor and the government from the conference table.

Some employers cannot reconcile themselves to the thought of being "compelled" to bargain with the unions selected by the men and women working in their shops. They are like small boys who stands on a river bank and timidly sticks his toes into the water. It's very, very cold, but after he has taken the plunge, he finds it invigorating. Unfortunately, there are employers who are determined not to take plunge and they continue to be the victims of their fears.

As for government interference, some of these business men are sure that would be the end of "free enterprise." Of course, they are wrong. In providing post-war jobs, there is plenty of room for both government and business. There is no reason why there should be serious conflict, if each side uses a little common sense.

Organized labor stands ready to wholeheartedly cooperate with both government and industry.

On the bright side of the picture is an announcement from San Francisco by Ernest Ingold, president of the Chamber of Commerce. He says a system of public works is all right, but that most of the other post-war plans he studied are "up in the clouds."

To get those plans down to earth, he has a committee surveying every shop in the Bay district, with the idea of determining just what will be necessary to permit the owner to change over from war to peace production. Then he adds:

"We want every committee to have the best man in labor and industry to sit down with it, for this is a plan mutually beneficial to labor and industry."

We do not know Mr. Ingold, and, therefore, cannot vouch for his sincerity, but in the paragraph quoted he has stated an important truth. Only a post-war plan which will be "mutually beneficial to labor and industry" can hope to succeed.

Speaking along the same lines, Paul C. Hoffman, president of the Studebaker Corporation, declares we must provide jobs for 10,000,000 more persons than were gainfully employed in 1940—our last peace-time year. Altogether we must have about 56,000,000 men and women on the payrolls and turn out approximately \$140,000,000,000 worth of goods and services.

That's a pretty big job, but Mr. Hoffman is right when he says it can be accomplished if we all pull together—and in right spirit. That means that capital and labor must be "on the level" with each other. All the cards must be on the table.—Labor.

MULTI-MILLIONAIRE MEYER'S LATEST

Protesting against the suggestion that certain groups of American workers are entitled to wage increases, the Washington "Post" says editorially: "There is no possible way of securing for wage earners enough money to enable them to maintain peacetime living standards."

Of course, the peacetime living standards of American workers have been very low. We have President Roosevelt's word for it that before this war at least one-third of our people lacked adequate food, clothing and housing.

Now we are told by the Washington "Post"—owned by Multi-millionaire Eugene Meyer, who made his money in Wall Street—that even those low standards must be abandoned.

If that be true, how can American workers be expected to continue to smash production records in order to supply the things needed to win this war?

It would be perfectly all right to place Multi-millionaire Eugene Meyer on half rations—he isn't making any contribution to the winning of this war—but Uncle Sam can't afford to treat his workers that way.

THEY ARE THE SAME, UNDER THE SKIN

War profiteers are the same the world over. To a great extent, Britain's life depends on airplanes. Some British factories have fallen down on production. Sir Stafford Cripps, Minister for Aircraft Production, has taken them over.

The industrialists have rushed to Parliament. Capitalism is in danger, they say. A hundred Conservative M. P.'s talk about deserting Churchill on that issue.

They declare Sir Stafford is "practicing Socialism." Of course, he is doing no such thing, but evidently some lawmakers and industrialists would rather see England wiped off the map than have their precious privileges curtailed. We have many gentlemen of the same kidney in this country.—Labor.

"Should peace come tomorrow, it is estimated that one-sixth of our total food production would be needed to stabilize Europe. The contest between democratic law and order and some form of dictatorship born of chaos and desperation may well be decided by food. Those who get there fastest with the most food for emaciated bodies may capture the mind of Europe for the next hundred years." —James G. Patton, President, National Farmers Union, writing in the Nation.

IN THE WIND

From THE NATION

A housing development for war workers is being built by the National Housing Administration at Farrell, Pennsylvania. It was originally planned to put the development on an attractive site in a good neighborhood, but when it was learned that Negroes as well as whites would live in it the plans were changed. The new dwellings will be surrounded by slums.

The special Soviet edition of Life included pictures of unnamed individuals typical of the different peoples who make up the Soviet Union. The typical Jew was Professor Joseph J. Lieberberg, former president of Biro-Bidjan, who was dismissed in October, 1936, on charges of Trotskyism.

Education item: Wilford I. King, professor of economics at New York University, reveals the facts of economic life in a bulletin distributed by the Committee for Constitutional Government, Inc., in opposition to any plan to limit large incomes: "From early youth, most of us have been taught to dread taxes and to plan how to avoid them."

Reliable parties will be interested in this advertisement in the Bill-board, trade paper of the circus and sideshow business: "On account of disappointment due to the draft, have a complete Hawaiian Girl Show. Will give fame to reliable party."

Festung/Europa: The Tuberkuloseblatt, a German medical journal, says that 80 to 90 per cent of those suffering from tuberculosis in an industrial form are being forced to work, often under "unsuitable conditions."... Tuberculosis in Holland has increased 74.5 per cent under Nazi rule... DNB, official German news agency, says a similar figure among Belgian children is due not to a real increase of the disease but to faking in order to get special rations... From the French underground comes the following menu of a Petain dinner: hors d'oeuvre, white beans, stuffed cabbage, salad with sardines and leeks, cauliflower, anchovies, tongue, cold cuts, sausage, broiled salmon, ham, pate de foie gras, filet mignon, potatoes, peas, omelette, stewed fruits, coffee, and liqueurs.

FOOTNOTES ON ABSENTEEISM

Thirty-five men were arrested and jailed in New York City after falling asleep in the subway.

Most of them were war workers (some even wearing plant badges), exhausted by long hours and the long distances they had to travel to and from work. Judge Rothenberg noted in dismissing charges.

Three thousand Eastern Aircraft employees at Tarrytown, N. Y., were made absentees by a full week's shutdown for "reorganization."

CIO leaders pointed out that overall planning and labor-management cooperation on work scheduling could have kept the plant working during the change-over.

Basil Dominic Izzi spent 83 days on a raft after being torpedoed, nearly four times as long as Eddie Rickenbacker. But Rickenbacker has had a thousand times more space in the press.

Izzi is a CIO union member; Rickenbacker a big business executive and anti-union propagandist.

BANKHEAD BILL VETO

Organized labor, both CIO and AFL, was first to rise to Pres. Roosevelt's support when he vetoed the inflation-breeding Bankhead bill.

It can claim most of the credit for checking the Senate from overriding this veto.

The Bankhead bill, like the Pace bill, would result directly in big food price increases from which not only the workers, but the whole American public, including the farmers, would suffer.

Labor supports real dirt farmers' bill. But that's not what these bills are. They are an attempted profit grab for the benefit of a small minority of big landowners, speculators and business interests that farm the farmers.

It is worth remembering that 17 per cent of a working farmer's expenditures go to buy foodstuffs at retail stores, and another 11 per cent to buy seeds and feeds.

The real farmers would suffer, along with the workers, from the price increases resulting from such legislation. They would also suffer even worse from the wholesale inflation—that would result.

Labor and the working farmers will be on guard against any attempt to revive the Bankhead bill, or to enact the equally vicious Pace bill.

Prominent Editor Finds

Powerful Owing Minority Is Running The War For Profits

Big Corporations Dominate

William Allen White, publisher of the Emporia (Kansas) Gazette, after his visit to Washington in February, wrote about what he learned here:—

"It is silly to say New Dealers run this war show it's run largely by absentee owners of amalgamated industrial wealth, men who either directly or through their employers control small minority blocks, closely organized, that manipulate the physical plants of these trusts. Also, for the most part, these managerial magnates whom one meets in Washington are decent Americans. For the most part they are giving to the American people superb service. They have great talents. If you touch them in nine relations of life out of ten, they are kindly, courteous, Christian gentlemen."

"But in the tenth relation, where it touches their own organization, they are stark mad, ruthless, unchecked by God or man, paranoiacs, in fact, as evil in their designs as Hitler."

"They are determined to come out of this war victors for their own stockholders... This attitude of the men who control the great commodity industries and who propose to run them according to their own judgment and their own morals, does not make a pretty picture for the welfare of the common man."

U. S. News (March 5) stated:
"Dominating motive in Congress right now is helping groups that want to get rich out of the war, that want to make a good thing out of the war."

Senator Harry S. Truman, Chairman of the Committee investigating the war program, stated on the floor of the Senate last month, that 100 big corporations enjoy 70% of the war and essential civilian contracts, and 175,000 smaller concerns share the balance—30%.

He charged that "the largest business monopoly in the history of the world," has been created here—working through the "War and Navy Departments, and the War Production Board."

"It has placed thousands of its representatives in key positions in Washington, so that today the purchasing power of our Government is funneled into the big corporations."

Two years ago, the People's Lobby investigated dollar-a-year men in Government agencies, and war orders they were getting for their corporations.

The "Lobby" demanded then, that the Government take over war industries, and all other basic industries, and let technicians operate them as agencies of the Government.

This would insure subcontracting and using all available plant capacity, which the big corporations don't want, and don't do.—Reading Labor Advocate.

THIS AND THAT

Average family food bills went up 1.2% between mid-October and mid-November 1942. That landed them at 8% above mid-May levels, when OPA controls started. Heaviest advances have been in uncontrolled food prices.

Hungry children in France got nearly 17 million cans of evaporated milk, each of them marked as a "gift of the American people through the American Red Cross," before German troops marched into unoccupied France.

No more chocolate hearts or bunnies or eggs for the kids. WPB thinks they'll get better food use out of our limited chocolate supplies if we cut out the "novelties."

Gum chewers are learning how to make each stick last longer. 1942 production almost equaled 1941's record output, but many more chewers came to market. Don't look for larger supplies, because while there's plenty of chicle to be had, it must be imported, and shipping space is tight.

"Ask yourself, before you purchase a travel ticket or board a bus or train, whether you really need to make that trip. If you cannot con-

scientiously answer that question in the affirmative, please do not go." That's the urgent request of the Office of Defense Transportation.

School children who work on farms now have priority rights in buying bicycles. OPA has given the "go" sign to stores cutting down on all kinds of shopping services. Stores cutting out services don't have to cut prices.

SEVENTH ANNIVERSARY DANCE

CHICAGO.—The closing of the dancing season is near. What do you say, let's close it with a bang by attending the Seventh Anniversary Dance sponsored by the Slovene Center Social Club.

The date of this affair is this coming Saturday evening, April 24th, and will take place at the Masonic Temple on 23rd Street and Millard Avenue.

Good dance music for both the old timers and young folks will be played by the well known Omerza-Gradiashok Orchestra.

Don't forget to attend and spend an enjoyable evening meeting your old friends and making new ones. The admission charge is only 35c.

A. B.

A MESSAGE FROM HELEN KELLER

Buying War Bonds is our pledge that the cruellest barbarism on record shall be defeated, and that mankind shall live in liberty befitting their human dignity. The self-denial of the peoples for a noble purpose is their right to victory. Each War Bond we purchase is an assurance to our soldiers of democracy that their heroism shall not be in vain—and surely a tenth of our incomes is small matched against their sublime renunciation of everything they hold dear in life.

Helen Keller.

ASKS SUPPORT FOR SOLDIERS: In her own handwriting, Helen Keller has penciled the above statement in which she says "buying War Bonds is our pledge that the cruellest barbarism on record shall be defeated."

"Each War Bond we purchase," according to Miss Keller, "is an assurance to our soldiers of democracy that their heroism shall not be in vain—and surely a tenth of our incomes is small matched against their sublime renunciation of everything they hold dear in life."